

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และขอเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดจากการเกณฑ์เด็กสองกลุ่มอายุในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ในด้านการบริหาร การจัดการเรียนการสอน และการปรับตัวของนักเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.1 แบบสัมภาษณ์ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่เกณฑ์เด็กสองกลุ่มอายุแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ เป็นการสัมภาษณ์ปัญหาการเกณฑ์เด็กเข้าเรียน และปัญหาการบริหาร

1.2 แบบสัมภาษณ์ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีนักเรียนสองกลุ่มอายุ แบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ เป็นการสัมภาษณ์ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการปรับตัวของนักเรียน

1.3 แบบสัมภาษณ์นักเรียนสองกลุ่มอายุ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 แบบมี 2 คำตอบ ให้เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว เป็นการสัมภาษณ์ปัญหาด้านการเรียนและการปรับตัว

1.4 แบบสำรวจผลการเรียนของนักเรียนสองกลุ่มอายุ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นการสำรวจผลการเรียน และการตัดสินใจเลื่อนชั้น

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากร

2.1 ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดเชียงราย ที่เกณฑ์เด็กสองกลุ่มอายุ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2525 จำนวน 27 คน

2.2 ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กจังหวัดเชียงราย ที่เกณฑ์เด็กสองกลุ่มอายุ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2525 จำนวน 27 คน

2.3 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เป็นนักเรียนสองกลุ่มอายุ ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดเชียงราย ที่เกณฑ์เด็กสองกลุ่มอายุ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2525 จำนวน 100 คน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยออกไปเก็บรวบรวมข้อมูลคานตนเอง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

ก. ปัญหาในด้านการบริหารตามความคิดเห็นของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่เกณฑ์เด็กสองกลุ่มอายุ

1. สภาพทั่วไปของโรงเรียน

โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดเชียงราย ที่เกณฑ์เด็กสองกลุ่มอายุตั้งแต่ปีการศึกษา 2525 จำนวน 27 โรง เป็นโรงเรียนที่ตั้งก่อน พ.ศ.2495 จำนวน 5 โรง เป็นโรงเรียนที่ตั้งระหว่าง พ.ศ.2501-2505 มีจำนวนมากที่สุด คือ 13 โรง และเป็นโรงเรียนที่ตั้งระหว่าง พ.ศ.2521-2525 จำนวน 2 โรง โรงเรียนเปิดสอนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 17 โรง เปิดสอนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 3 โรง และเปิดสอนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 7 โรง สภาพอาคารเรียนทุกโรงเรียนมีอาคารเรียนถาวรอย่างน้อย 1 หลัง บางโรงเรียนมีอาคารชั่วคราวเพิ่มอีก 1 หลัง จำนวนห้องเรียนถาวรมีจำนวนโรงละ 3-6 ห้อง ส่วนมากมีจำนวนนักเรียนอยู่ในระหว่าง 31-80 คน โรงเรียนส่วนมากมีครู 4 คน อัตราครูก่อนนักเรียนโดยเฉลี่ย 1 : 11.85 ระยะห่างจากโรงเรียนที่อยู่ใกล้ที่สุดไม่เกิน 1 กิโลเมตร มีจำนวน 8 โรง และอยู่ในระหว่าง 3-4 กิโลเมตร มีจำนวน 3 โรง จำนวนนักเรียนคาดคะเน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2527-2530 จะมีนักเรียนครบเกณฑ์เข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ส่วนมากอยู่ในระหว่าง 6 - 10 คน

นักเรียนคาดคะเนที่มีอายุครบเกณฑ์เข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 รวมทุกโรงเรียน มีแนวโน้มลดลงทุกปี แต่ลดลงเพียงเล็กน้อย

2. ปัญหาการเกณฑ์เด็กเข้าเรียน โดยเฉลี่ยแล้วครูใหญ่มีความเห็น ดังนี้

2.1 ขั้นตอนและแนวปฏิบัติในการเกณฑ์เด็กเข้าเรียน แต่ละเรื่อง มีปัญหาน้อยที่สุดและไม่มีปัญหา

2.2 เรื่องที่มีปัญหามากในการดำเนินงานตามโครงการเกณฑ์เด็ก สองกลุ่มอายุคือ ชาติคู่มือแนะนำการดำเนินงานตามโครงการ ส่วนเรื่องอื่น ๆ มีปัญหาน้อย และน้อยที่สุด

3. ปัญหาการบริหาร โดยเฉลี่ยแล้วครูใหญ่มีความเห็น ดังนี้

3.1 ด้านบุคลากร แต่ละเรื่องมีปัญหาน้อย น้อยที่สุด และไม่มีปัญหา

3.2 ด้านวิชาการ เรื่องที่มีปัญหามาก คือ ครูสอนไม่ได้รับการอบรมหลักและวิธีการสอนนักเรียนสองกลุ่มอายุมาก่อน ส่วนเรื่องอื่น ๆ มีปัญหาน้อย และน้อยที่สุด

3.3 ด้านอาคารสถานที่ แต่ละเรื่องมีปัญหาน้อย และน้อยที่สุด

3.4 ด้านธุรการและการเงิน เรื่องที่มีปัญหามากคือ เงินงบประมาณ ค่าวัสดุไม่เพียงพอที่จะจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนต่าง ๆ ส่วนเรื่องอื่น ๆ ไม่มีปัญหา

3.5 ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ทุกเรื่องมีปัญหาน้อยที่สุด

3.6 ด้านกิจการนักเรียน ทุกเรื่องมีปัญหาน้อยที่สุด

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ครูใหญ่ได้เสนอปัญหาและข้อเสนอแนะ ดังนี้

4.1 เรื่องครูใหญ่ต้องสอนประจำชั้น และครูใหญ่บางคนสอนประจำชั้น ที่มีนักเรียนสองกลุ่มอายุ เนื่องจากครูใหญ่มีภาระกิจในการบริหารและการติดต่องานต่าง ๆ ทำให้การเรียนการสอนไม่ได้ผลเต็มที่ เมื่อดำเนินการครบตามโครงการ จะมีชั้นเรียน 3 ชั้น ครรมีครูอย่างน้อยโรงเรียนละ 4 คน

4.2 ปัญหาเรื่องครูไม่ครบชั้น เป็นปัญหาเฉพาะหน้าในปัจจุบัน แต่ถ้ามองการดำเนินการจนครบรูปแบบแล้ว ปัญหานี้คงจะหมดไป

4.3 โรงเรียนได้รับค่าวัสดุซึ่งคำนวณตามรายหัวนักเรียนน้อยมาก แต่โรงเรียนตามโครงการเกณฑ์เด็กสองกลุ่มอายุ มีความจำเป็นต้องใช้จ่ายเป็นค่าจัดทำสื่อการเรียนเพิ่มขึ้นจากโรงเรียนแบบปกติ และวัสดุบางรายการโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็กมีความจำเป็นต้องใช้จ่ายเงินจัดซื้อเช่นเดียวกัน

4.4 การดำเนินงานตามโครงการในชั้นเริ่มต้น เมื่อปีการศึกษา 2525 ไม่ได้มีการวางแผน ประสานงาน และเตรียมการล่วงหน้า ทำให้เกิดปัญหาแก่โรงเรียน เช่น การเกณฑ์เด็ก การชี้แจงผู้ปกครอง การจัดครูเข้าสอน เป็นต้น

4.5 ควรมีการจัดอบรมหรือสัมมนาครูสอนนักเรียนสองกลุ่มอายุ

4.6 ถ้าเด็กเคยผ่านชั้นเด็กเล็กมาก่อน จะทำให้การสอนได้ผลดียิ่งขึ้น

4.7 โรงเรียนขนาดเล็กบางโรงเรียนจะมีการพิจารณาบูรณาการกับโรงเรียนอื่นหรือให้เป็นโรงเรียนสาขา

4.8 ควรมีการนิเทศติดตามผลการสอนของครูอย่างสม่ำเสมอ

ข. ปัญหาในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีนักเรียนสองกลุ่มอายุ

1. สภาพทั่วไปของห้องเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดเชียงรายที่เกณฑ์เด็กสองกลุ่มอายุ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2525 ทั้ง 27 โรงเรียน มีนักเรียนสองกลุ่มอายุ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนละ 1 ห้องเรียน ครูประจำชั้นส่วนมากมีประสบการณ์ในการสอนนักเรียนสองกลุ่มอายุมาแล้ว 2 ปี จำนวนนักเรียนต่อห้อง ประมาณ 6-20 คน แยกเป็นนักเรียนก่อนเกณฑ์และตามเกณฑ์ในจำนวนใกล้เคียงกัน

2. ปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเฉลี่ยครูประจำชั้นมีความเห็นดังนี้

2.1 คุณลักษณะของนักเรียน เรื่องที่มีปัญหามากคือ นักเรียนกลุ่มก่อนเกณฑ์ขาดความพร้อมทางการเรียน ส่วนเรื่องอื่น ๆ มีปัญหาน้อย และน้อยที่สุด

2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เรื่องที่มีปัญหามากคือ ครูต้องใช้เวลาในการอธิบายบทเรียนให้แก่ นักเรียนกลุ่มก่อนเกณฑ์มากกว่า นักเรียนกลุ่มตามเกณฑ์ การสอนนักเรียนสองกลุ่มอายุจำเป็นต้องใช้สื่อการเรียน มากกว่าการสอนตามปกติ ซาคสื่อการเรียนที่ช่วยให้นักเรียนที่มีพื้นฐานหรือความพร้อม ต่างกันได้เรียนตามความสามารถ และครูต้องใช้เวลาในการสอนนักเรียนสองกลุ่ม อายุมากกว่าการสอนนักเรียนปกติทำให้สอนไม่ทันตามกำหนดการสอน ส่วนเรื่องอื่นๆ มีปัญหาน้อย และน้อยที่สุด

2.3 สมรรถนะทางการเรียนกลุ่มทักษะ เรื่องที่มีปัญหามากคือ นักเรียนกลุ่มก่อนเกณฑ์ขาดทักษะในการอ่าน ขาดทักษะในการเขียน ขาดทักษะ ในวิชาคณิตศาสตร์ ส่วนเรื่องอื่น ๆ มีปัญหาน้อย

3. ปัญหาในการปรับตัวของนักเรียน โดยเฉลี่ยครูประจำชั้นมีความเห็น ดังนี้

3.1 คุณลักษณะของนักเรียน เรื่องที่มีปัญหามากคือ นักเรียนกลุ่ม ก่อนเกณฑ์ มักจะขาดความมั่นใจในตนเอง ส่วนเรื่องอื่น ๆ มีปัญหาน้อย และน้อย ที่สุด

3.2 พฤติกรรมที่แสดงออก แต่ละเรื่องมีปัญหาน้อย และน้อยที่สุด

3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนทั้งสองกลุ่ม มีปัญหาน้อยที่สุด

ทุกเรื่อง

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ครูประจำชั้นได้เสนอปัญหาและ ข้อเสนอแนะ ดังนี้

4.1 เมื่อเริ่มเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนกลุ่ม ก่อนเกณฑ์จะขาดความพร้อมทางการเรียน ควรมีแบบฝึกความพร้อมโดยเฉพาะ

4.2 ซาคสื่อการเรียนที่ให้นักเรียนได้เรียนเป็นรายบุคคล

4.3 ครูจำเป็นต้องสอนซ่อมเสริมแก่นักเรียนที่เรียนอ่อน ซึ่งส่วนมาก จะเป็นนักเรียนกลุ่มก่อนเกณฑ์

4.4 ควรมีการอบรมครูสอน

4.5 ควรมีการนิเทศเพื่อช่วยเหลือครูด้านการสอนอย่างสม่ำเสมอ

4.6 ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อสร้างสื่อการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้เรียนเป็นรายบุคคล

ค. ปัญหาในการเรียนและการปรับตัวตามความคิดเห็นของนักเรียน
สองกลุ่มอายุชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

1. สถานภาพของนักเรียน นักเรียนสองกลุ่มอายุ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 27 โรงเรียน จำนวน 100 คน เป็นนักเรียนกลุ่มก่อนเกณฑ์ 51 คน นักเรียนกลุ่มตามเกณฑ์ 49 คน ช่วงอายุของนักเรียนกลุ่มก่อนเกณฑ์คือ ระหว่าง 6 ปี 11 เดือน ถึง 7 ปี 11 เดือน ช่วงอายุของนักเรียนกลุ่มตามเกณฑ์คือ ระหว่าง 8 ปี ถึง 8 ปี 11 เดือน นับถึงเดือนธันวาคม 2526

2. ปัญหาในการเรียน เรื่องที่นักเรียนกลุ่มก่อนเกณฑ์มีปัญหาคิดเป็นร้อยละมากกว่านักเรียนกลุ่มตามเกณฑ์ คือ การเรียนไม่ทันเพื่อน การตอบคำถามของครูไม่ได้ การออกไปแสดงกิจกรรมหน้าชั้นไม่ได้ การช่วยเหลือเพื่อนด้านการเรียนไม่ได้ การขาดเรียนบ่อย ๆ การไม่กล้าถามครูเมื่อไม่เข้าใจบทเรียน การไม่ชอบเล่นเกมแข่งขัน การประเมินตนเองว่าเรียนไม่เก่ง การค้นคว้าจากหนังสือในห้องสมุดหรือมุมหนังสือไม่ได้ การพูดหรือรายงานข่าวหน้าชั้นไม่ได้ การอ่านหนังสือไม่เข้าใจ การเขียนหนังสือไม่ถูกต้อง การทำเลขบวก-ลบไม่ได้

3. ปัญหาในการปรับตัว เรื่องที่นักเรียนกลุ่มก่อนเกณฑ์มีปัญหาคิดเป็นร้อยละมากกว่ากลุ่มตามเกณฑ์ คือ การหวงของเล่นหรือเคยแย่งของเล่นจากเพื่อน การรักษาความสะอาดร่างกายและเสื้อผ้าของตนเองไม่ได้

ง. การสำรวจผลการเรียนของนักเรียนสองกลุ่มอายุจากแบบกรอกคะแนนประเมินผลประจำปี (ป.02) และสมุดประจำชั้น (ป.02-2) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2525

สำรวจผลการเรียนจากหลักฐานการประเมินผลของนักเรียนจากโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กจังหวัดเชียงราย ที่เกณฑ์เด็กสองกลุ่มอายุ

ตั้งแต่ปีการศึกษา 2525 จำนวน 19 โรงเรียน เป็นผลการเรียนของนักเรียนกลุ่มก่อน
เกณฑ์ 133 คน นักเรียนกลุ่มตามเกณฑ์ 144 คน

1. ผลการเรียนปลายภาคเรียนที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนกลุ่ม
ตามเกณฑ์มีผลการเรียนคิดเป็นร้อยละดีกว่ากลุ่มก่อนเกณฑ์ทั้ง 4 กลุ่มวิชาคือ กลุ่มทักษะ
กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มการงานและพื้นฐาน
อาชีพ

2. การตัดสินใจเลื่อนชั้น

2.1 เวลาเรียน นักเรียนกลุ่มก่อนเกณฑ์และตามเกณฑ์ส่วนมากมีเวลา
เรียนครบร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด

2.2 การผ่านจุดประสงค์แต่ละกลุ่มวิชา นักเรียนกลุ่มตามเกณฑ์สามารถ
ผ่านจุดประสงค์ในแต่ละกลุ่ม คิดเป็นร้อยละมากกว่านักเรียนกลุ่มก่อนเกณฑ์

2.3 ผลการตัดสินใจเลื่อนชั้น นักเรียนก่อนเกณฑ์ เลื่อนชั้นร้อยละ 87.22
ซ้ำชั้นร้อยละ 12.78 นักเรียนกลุ่มตามเกณฑ์ เลื่อนชั้น ร้อยละ 99.30 ซ้ำชั้น
ร้อยละ 0.70

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของโรงเรียน

จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัด
เชียงราย ที่เกณฑ์เด็กสองกลุ่มอายุ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2525 ส่วนมากเป็นโรงเรียน
ที่ตั้งมาประมาณ 20 กว่าปี ซึ่งเป็นผลจากการพยายามขยายการศึกษาภาคบังคับให้
ทั่วถึง และการเรียกร้องจากประชาชนในหมู่บ้านให้ตั้งโรงเรียนในหมู่บ้านของตน
ซึ่งเป็นลักษณะการตั้งหมู่บ้านแบบกระจุกกระจายตามสภาพพื้นที่ประกอบอาชีพ ทำให้
โรงเรียนส่วนมากเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก และจำนวนนักเรียนมีแนวโน้มลดลง จาก
จำนวนนักเรียนทั้ง 27 โรงเรียน ส่วนมากเปิดสอนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นไปตาม
นโยบายในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) ที่
จะขยายการศึกษาภาคบังคับให้ทั่วถึงทุกตำบลภายในปีการศึกษา 2525 (สำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2524 ก : 50) ส่วนบางโรงเรียนที่เปิดสอนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 นั้น เนื่องจากโรงเรียนมีระยะทางกันไ้มากนัก นักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หรือชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นเด็กโตสามารถเดินทางไปเรียนในโรงเรียนใกล้เคียงได้ และจากการออกไปสัมภาษณ์ครูใหญ่ทราบว่าในโรงเรียนบางโรงเรียน ผู้ปกครองที่มีฐานะดีมักจะนิยมส่งเด็กไปเข้าเรียนในโรงเรียนใหญ่ ๆ ที่มีชื่อเสียง หรือโรงเรียนในเมือง เช่น โรงเรียนอนุบาล หรือโรงเรียนราษฎร์ เป็นต้น ในเรื่องอาคารเรียน โรงเรียนส่วนมากมีอาคารถาวรอย่างน้อย 1 หลัง แต่มีห้องเรียนขนาดมาตรฐานไม่เพียงพอจากการสังเกตระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยพบวาโรงเรียนใดแก้ปัญหาโดยการกันห้องแบ่งเป็นห้องเล็ก ๆ ซึ่งก็สามารถแก้ปัญหาได้ เพราะจำนวนนักเรียนแต่ละห้องเรียนมีไม่เกิน 20 คนอยู่แล้ว ส่วนบางโรงเรียนก็แก้ปัญหาโดยการสร้างอาคารชั่วคราว โดยได้รับความร่วมมือจากชาวบ้าน แต่ก็ยังมีปัญหาอยู่มาก ในด้านค่าใช้จ่าย เพราะนอกจากวัสดุในท้องถิ่นแล้ว วัสดุบางอย่างจำเป็นต้องจัดซื้อ เรื่องอัตราครู โดยเฉลี่ย มีประมาณโรงละ 4 คน บางโรงก็ไม่ครบชั้น แต่เมื่อคิดอัตราเฉลี่ยครุต่อนักเรียนแล้ว เป็น 1 : 11.85 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2526 ข : 55) ซึ่งเป็น 1 : 18 ดังนั้นงบประมาณในการก่อสร้างอาคารเรียนและการจัดสรรอัตรากำลังครู จะไม่ได้รับการพิจารณาเพิ่มขึ้นจากปัจจุบัน ส่วนจำนวนนักเรียนคาดคะเนแนวโน้มลดลง เป็นไปตามผลการวิจัยและวางแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดเชียงราย (สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเชียงราย 2523 : 73)

2. ปัญหาการเกณฑ์เด็กเข้าเรียน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า มีปัญหาน้อยที่สุดและไม่มีปัญหา คงจะเป็นเพราะในหมู่บ้านขนาดเล็ก ครูใหญ่สามารถทำการสำรวจและเกณฑ์เด็ก เป็นไปตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2523 ได้ทั่วถึงและครบถ้วนเป็นส่วนมาก

ส่วนปัญหาการดำเนินงานตามโครงการเกณฑ์เด็กสองกลุ่มอายุ จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ามีปัญหามากในเรื่องขาดคู่มือแนะนำการดำเนินงานตามโครงการ

ทั้งนี้ เนื่องจากการเริ่มต้นโครงการ ในปีการศึกษา 2525 ชาติการวางแผน การประสานงาน และเตรียมการล่วงหน้า ดังที่ครูใหญ่ในโรงเรียนที่ผู้วิจัยออกไปสัมภาษณ์ ได้เสนอปัญหาไว้ คู่มือดำเนินงานตามโครงการที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2523 ข : 14 - 65) ได้จัดทำขึ้นเพื่อแนะนำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักวิชาและเป็นแนวเดียวกัน ได้เสนอรูปแบบการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนสองกลุ่มอายุ การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนและชุมชน การดำเนินงานตามโครงการโดยละเอียด และแนวปฏิบัติสำหรับครูใหญ่และครูผู้สอน แนะนำไปใช้สำหรับการทดลองที่จังหวัดสิงห์บุรี ลำพูน ชัยภูมิ และพังงา และได้เผยแพร่ตามหน่วยงานเท่านั้น ส่วนสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ไม่ได้นำไปปรับปรุง เผยแพร่แก่โรงเรียนที่เริ่มดำเนินงานในปีการศึกษา 2525 ดังนั้น การที่โรงเรียนชาติคู่มือการดำเนินงานจึงเป็นปัญหามาก ดังที่ครูใหญ่ได้ให้ความคิดเห็นไว้

3. ปัญหาการบริหาร

3.1 คำนมุดกลางกร มีปัญหาน้อย น้อยที่สุด และไม่มีปัญหา เรื่องครูไม่ครบชั้นเท่านั้นที่เป็นประเด็นที่มีปัญหาน้อย การเกณฑ์เด็กสองกลุ่มอายุก็เพื่อแก้ปัญหาในเรื่องนี้ เมื่อดำเนินการตามโครงการครบตามรูปแบบแล้ว ปัญหาคงจะหมดไป

3.2 คำนวิชาการ มีปัญหามากในเรื่องครูผู้สอนไม่ได้รับการอบรมหลักสูตรและวิธีการสอนนักเรียนสองกลุ่มอายุมาก่อน เรื่องนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงสำรวจความคิดเห็นของนักการศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนสองกลุ่มอายุที่ได้ยกปัญหาและให้ข้อเสนอแนะในการอบรมครูผู้สอนในค่านต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2522 ข : 22) และความเห็นของครูใหญ่ในโรงเรียนทดลอง 4 ภาคภูมิศาสตร์ คือจังหวัดสิงห์บุรี ลำพูน ชัยภูมิ และพังงา ได้เสนอว่าควรมีการอบรมครูอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2525 ค : 30) ทั้งนี้ เพราะครูผู้สอนมีประสบการณ์เฉพาะการสอนนักเรียนกลุ่มอายุเดียวมาตลอด เมื่อถูกจัดให้สอนนักเรียนสองกลุ่มอายุ อาจจะนำประสบการณ์ที่เคยปฏิบัติมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนสองกลุ่มอายุ ทำให้การเรียนการสอนมีปัญหาหลายประการตามมา เช่นนักเรียนเรียนไม่ทันกัน นักเรียน

ไม่ผ่านจุดประสงค์แต่ละกลุ่มวิชา ครูไม่เข้าใจหลักการสอนซ่อมเสริม เป็นต้น

3.3 คานอาคารสถานที่ แต่ละเรื่องมีปัญหาน้อย และน้อยที่สุด ทั้งนี้ เพราะโรงเรียนมีอาคารถาวรอย่างน้อยโรงละ 1 หลัง บางโรงเรียนมีอาคารชั่วคราว จากการสังเกตในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่าอาคารเรียนบางโรงเรียน มีการก่อสร้างมาเกิน 25 ปี ทำให้สภาพอาคารเรียนทรุดโทรม แต่ก็อยู่ในสภาพที่พอ จะใช้งานได้ ส่วนการแก้ไขโดยการสร้าง อาคารชั่วคราวก็เป็นภาระหนักแก่ทาง โรงเรียนมากพอสมควร นอกจากนี้ โถงเรียนของนักเรียนเป็นแบบมาตรฐานสำหรับ นักเรียนกลุ่มอายุปกติ อาจจะไม่เหมาะสมสำหรับนักเรียนกลุ่มก่อนเกณฑ์ที่เริ่มเข้าเรียน ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

3.4 คานธุรการและการเงิน มีปัญหามากในเรื่องเงินงบประมาณ ค่าวัสดุไม่เพียงพอที่จะจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนต่าง ๆ เรื่องนี้เนื่องมาจากการจัดสรรเงินค่าวัสดุให้แก่โรงเรียน โดยคำนวณตามรายหัวนักเรียน จำนวน 30 บาท ต่อคนเมื่อดำเนินแล้วโรงเรียนขนาดเล็กที่มีจำนวน นักเรียนไม่เกิน 100 คน จะได้รับ จัดสรรไม่เกิน 3,000 บาทต่อปี เงินจำนวนนี้โรงเรียนต้องใช้จ่ายในการจัดซื้อวัสดุ ทุกอย่าง จึงไม่เพียงพอที่จะซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่จะจัดทำสื่อการเรียน นอกจากนี้โรงเรียน ขนาดเล็กไม่มีรายรับอื่นซึ่งจัดเป็นเงินบำรุงการศึกษาที่จะนำมาใช้จ่ายในกิจการของ โรงเรียน ปัญหานี้จึงเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งของโรงเรียนขนาดเล็ก

3.5 คานความสัมพันธ์กับชุมชน มีปัญหาน้อยที่สุดทุกเรื่อง เพราะหมู่บ้านขนาดเล็กในชนบท ครูและชาวบ้านมีความสัมพันธ์ในลักษณะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน อย่างทั่วถึง อยู่แล้ว ความร่วมมือจากผู้ใหญ่บ้าน กรรมการศึกษา และผู้ปกครองส่วน มากเป็นไปด้วยดี นอกจากนี้ การประชาสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับหมู่บ้านก็เป็นไป อย่างทั่วถึง

3.6 คานกิจการนักเรียน มีปัญหาน้อยที่สุดทุกเรื่อง อาจเป็นเพราะ โรงเรียนขนาดเล็กมีการจัดกิจกรรมค่อนข้างน้อย เช่น การตั้งสถานักเรียน กิจกรรม หมู่สี กิจกรรมพลศึกษา และนันทนาการ จึงเป็นการจัดในลักษณะที่ไม่มีรูปแบบซับซ้อนมาก เหมือนโรงเรียนขนาดใหญ่

4. ปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

4.1 ตามคุณลักษณะของนักเรียน ครูประจำชั้นเห็นว่าเรื่องที่มีปัญหามากคือ นักเรียนกลุ่มก่อนเกณฑ์ ขาดความพร้อมทางการเรียน สอดคล้องกับผล การวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2524 ข : 11, 2524 ค : 88) ที่สรุปว่านักเรียนตามเกณฑ์มีความพร้อมทางการเรียนสูงกว่านักเรียนก่อนเกณฑ์ ทั้งนี้^{น่าจะ}จะเป็นเพราะพัฒนาการทางร่างกายและสติปัญญาของนักเรียนกลุ่มก่อนเกณฑ์ ยังไม่มีวุฒิภาวะพร้อมที่จะเรียน เนื่องจากอายุน้อยเกินไป

4.2 ตามการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่าเรื่องที่มีปัญหามากคือ ครูต้องใช้ เวลาในการอธิบายบทเรียนให้แก่นักเรียนกลุ่มก่อนเกณฑ์มากกว่านักเรียนกลุ่มตามเกณฑ์ ซึ่งอาจจะเป็นผลสืบเนื่องจากการที่นักเรียนกลุ่มก่อนเกณฑ์ขาดความพร้อมทางการเรียน ขาดทักษะในการฟัง และการรู้ความหมายของคำศัพท์ที่ครูใช้ในการอธิบายให้นักเรียนฟัง นอกจากนี้อาจมีปัญหาเนื่องจากการสอนของครูที่ใช้การบรรยายมากเกินไป ไม่ได้จัดกิจกรรมหรือใช้สื่อการเรียนที่ช่วยให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น

เรื่องการสอน นักเรียนสองกลุ่มอายุจำเป็นต้องใช้สื่อการเรียนมากกว่าการสอนตามปกติ ซึ่งครูประจำชั้นเห็นว่าปัญหานั้น เนื่องจากนักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ต่างกัน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยไม่ได้ใช้สื่อการเรียนที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น ย่อมทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่ไ้ผลเต็มที่ เมื่อมีความจำเป็นต้องใช้สื่อการเรียนมากกว่าการสอน นักเรียนปกติ ย่อมเป็นการเพิ่มภาระแก่ครูผู้สอนในการจัดทำสื่อการเรียน ครูผู้สอนส่วนมากมักขาดความรู้ ความชำนาญในการจัดทำสื่อการเรียน และขาดการสนับสนุนคานงงบประมาณ แม้วางหน่วยงานต้นสังกัดจะมีการจัดซื้ออุปกรณ์หลักสูตรใหม่ให้แก่โรงเรียน แต่อาจจะไม่เพียงพอหรือเพื่อแก้ปัญหาในเรื่องนี้โดยตรง เพราะเป็นสื่อการเรียนที่เข้าประกอบการสอนโดยทั่วไป

เรื่องที่มีปัญหามากอีกเรื่องหนึ่งคือ ขาดสื่อการเรียนที่ช่วยให้นักเรียนที่มีพื้นฐานหรือความพร้อมต่างกันได้เรียนตามความสามารถ เนื่องจากสาเหตุที่นักเรียนตามเกณฑ์มีความพร้อมทางการเรียนสูงกว่านักเรียนก่อนเกณฑ์ ดังได้กล่าวในข้อ 4.1

การสอนแบบรายบุคคลโดยมีสื่อการเรียนให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการสอนนักเรียนสองกลุ่มอายุ เพราะจะช่วยลดภาระในการสอนซ่อมเสริมของครู ซึ่งมักจะใช้วิธีอธิบายบทเรียนหรือให้นักเรียนที่เรียนช้าทำแบบฝึกหัดที่ครูแต่งตั้งขึ้นเป็นส่วนมาก ถ้าหากสามารถใช้สื่อการเรียนที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนตามความสามารถของตนเอง จะสามารถช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนอ่อนได้มีโอกาสเรียนรู้เพิ่มเติมได้ทันเพื่อน ขณะเดียวกันนักเรียนที่เรียนเก่งก็จะสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มที่

ส่วนเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีปัญหามากในกรณีที่ครูต้องใช้เวลาในการสอนนักเรียนสองกลุ่มอายุมากกว่าการสอนนักเรียนปกติ ทำให้สอนไม่ทันตามกำหนดการสอนนั้น ตามปกติอำเภอต่าง ๆ จะจัดทำกำหนดการสอนว่าจะสอนเรื่องใดในช่วงเวลาใด ถ้าหากการสอนของครูต้องลาซาไป เพราะความสามารถทางการเรียนของนักเรียนไม่เท่าเทียมกัน จะทำให้สอนไม่ครบทุกจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนการสอนหรือคู่มือการสอน ทำให้มีผลต่อการวัดผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้แต่ละกลุ่มวิชาไม่ครบถ้วนไปด้วย เมื่อสรุปผลตลอดปีนักเรียนอาจจะไม่สามารถผ่านจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 60 ของแต่ละกลุ่มวิชา ซึ่งจะมีผลต่อเนื่องถึงการพิจารณาตัดสินเลื่อนชั้นนักเรียนอีกด้วย

4.3 ด้านสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนกลุ่มทักษะ เรื่องที่มีปัญหาหนักคือ นักเรียนก่อนเกณฑ์ขาดทักษะในการอ่าน ขาดทักษะในการเขียนและขาดทักษะในวิชาคณิตศาสตร์ สอดคล้องกับการวิจัยเชิงทดลองของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2525 ก : 38, 2525 ข : 60 - 61) ที่สรุปว่านักเรียนตามเกณฑ์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนก่อนเกณฑ์ในวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์เกือบทุกด้าน แต่การที่นักเรียนขาดทักษะในวิชาภาษาไทยเพียงสองด้าน คือ การอ่านและการเขียนนั้น อาจเป็นเพราะขาดความพร้อมในด้านการใช้สายตา การใช้กล้ามเนื้อ และขาดความสามารถในการเรียนรู้ความหมายของคำศัพท์ ส่วนทักษะทางคณิตศาสตร์เป็นเรื่องการใช้ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรูปธรรมและนามธรรม และความสามารถทางสติปัญญา ซึ่งนักเรียนก่อนเกณฑ์จะมีปัญหามากกว่านักเรียนตามเกณฑ์

5. ปัญหาการเรียน

จากการสัมภาษณ์นักเรียนสองกลุ่มอายุชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการเรียน พบว่า นักเรียนกลุ่มก่อนเกณฑ์มีปัญหาคิดเป็นร้อยละมากกว่านักเรียนกลุ่มตามเกณฑ์ในเรื่อง การเรียนไม่ทันเพื่อน การตอบคำถามของครูไม่ได้ การออกไปแสดงกิจกรรมหน้าชั้นไม่ได้ การช่วยเหลือเพื่อนด้านการเรียนไม่ได้ การขาดเรียนบ่อย ๆ การไม่กล้าถามครูเมื่อไม่เข้าใจบทเรียน การไม่ชอบเล่นเกมแข่งขัน การประเมินตนเองว่าเรียนไม่เก่ง การค้นคว้าจากหนังสือในห้องสมุด หรือมุมหนังสือไม่ได้ การอ่านหนังสือไม่เข้าใจ การเขียนหนังสือไม่ได้ การทำเลขชวก-ดบไม่ได้ ปัญหาทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มก่อนเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น อาจจะ เป็นผลสืบเนื่องมาจาก ความพร้อมทางการเรียนตั้งแต่เริ่มต้นเข้าเรียน พัฒนาการและ การเรียนรู้ ที่ทำให้ผลการเรียนต่างกัน ของนักเรียนกลุ่มก่อนเกณฑ์ไม่เท่าที่ควร นักเรียนจึงประเมินตนเองว่ามีปัญหาลดกว่า นอกจากนั้นในการสำรวจผลการเรียน ของนักเรียนสองกลุ่มอายุในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยพบว่านักเรียนกลุ่มตามเกณฑ์ มีผลการเรียนคิดเป็นร้อยละดีกว่ากลุ่มก่อนเกณฑ์ทั้ง 4 กลุ่มวิชา คือกลุ่มทักษะ กลุ่ม สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มการงานและพินฐาน อาชีพ กล่าวคือ นักเรียนตามเกณฑ์มีผลการเรียนได้ระดับ 4 (ได้คะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไป) มีจำนวนคิดเป็นร้อยละมากกว่านักเรียนกลุ่มก่อนเกณฑ์ ขณะเดียวกันนักเรียน กลุ่มก่อนเกณฑ์มีผลการเรียนได้ระดับ 0 (ได้คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 40) มีจำนวน คิดเป็นร้อยละมากกว่านักเรียนกลุ่มตามเกณฑ์ การผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้แต่ละ กลุ่มวิชานักเรียนกลุ่มตามเกณฑ์สามารถผ่านจุดประสงค์คิดเป็นร้อยละมากกว่านักเรียน กลุ่มก่อนเกณฑ์ และนักเรียนกลุ่มก่อนเกณฑ์มีอัตราซ้ำชั้นคิดเป็นร้อยละมากกว่านักเรียน กลุ่มตามเกณฑ์ ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่าในด้านการเรียนนักเรียนกลุ่มตามเกณฑ์มี สมรรถนะผลทางการเรียนดีกว่ากลุ่มก่อนเกณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2525 ก : 38, 2525 ข : 60) ที่สรุปว่า นักเรียนกลุ่มตามเกณฑ์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มก่อนเกณฑ์เกือบ ทุกด้าน

ส่วนเรื่องการขาดเรียนของนักเรียนซึ่งพบว่านักเรียนกลุ่มก่อนเกณฑ์เคยขาดเรียนบ่อย ๆ คิดเป็นร้อยละมากกว่านักเรียนกลุ่มตามเกณฑ์ อาจจะเป็นเพราะว่านักเรียนกลุ่มก่อนเกณฑ์มีปัญหาในการเรียน การปรับตัวเข้ากับเพื่อน ครู และระเบียบของห้องเรียนหรือระเบียบของโรงเรียนยังไม่ดีเท่าที่ควร ส่วนสาเหตุอื่น ๆ เช่น สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว พ่อแม่ไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา การต้องการใช้แรงงานของเด็กให้ช่วยงานทางบ้าน ดูแลน้อง ฯลฯ เหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุที่ทำให้นักเรียนขาดเรียน แต่อาจจะเป็นสาเหตุรวมของนักเรียนทั้งสองกลุ่มอายุ

6. ปัญหาในการปรับตัวของนักเรียนตามความคิดเห็นของครูประจำชั้น

ในค่านคุณลักษณะของนักเรียนมีปัญหามากในเรื่องนักเรียนกลุ่มก่อนเกณฑ์ขาดความมั่นใจในตนเอง เรื่องนี้อาจจะเป็นเพราะนักเรียนกลุ่มก่อนเกณฑ์มีปมค้อยในเรื่องเรียนไม่ทันเพื่อน หรือมีวิถีการดำเนินชีวิตต่าง ๆ คอยกว่านักเรียนตามเกณฑ์ การแสดงออกเมื่อครูจัดกิจกรรมในห้องเรียน หรือการเล่นแข่งขันกับเพื่อน ๆ อาจจะไม่สามารถสู้นักเรียนกลุ่มตามเกณฑ์ไม่ได้ จึงทำให้ขาดความมั่นใจในตนเองดังกล่าว นอกจากนี้ครูผู้สอนอาจจะไม่ได้นำถึงถึงความแตกต่างของนักเรียนทั้งสองกลุ่มอายุ ซึ่งนักเรียนกลุ่มก่อนเกณฑ์อาจจะต้องการความช่วยเหลือ การให้กำลังใจ การชมเชย และการกระตุ้นควยสิ่งเร้าต่าง ๆ ให้เกิดความมั่นใจในตนเองขึ้นทีละนึคเพื่อให้ นักเรียนประสบความสำเร็จในด้านการเรียน การเล่น การทำงานกับกลุ่มเพื่อน ถ้าครูได้ช่วยเหลือนักเรียนดังกล่าว ปัญหาในเรื่องนี้อาจจะน้อยลง

7. ปัญหาการปรับตัวของนักเรียนตามความคิดเห็นของนักเรียน

เรื่องที่นักเรียนก่อนเกณฑ์มีปัญหาคิดเป็นร้อยละมากกว่านักเรียนตามเกณฑ์ คือ การหวงของเล่นหรือเคยแย่งของเล่นจากเพื่อน และการรักษาความสะอาดร่างกายและเสื้อผ้าของตนเองไม่ได้ เรื่องแรกการหวงของเล่นหรือการแย่งของเล่นจากเพื่อน อาจจะเป็นเพราะว่านักเรียนกลุ่มก่อนเกณฑ์ยังมีพัฒนาการทางสังคมอยู่ในขั้นเริ่มต้นที่จะเปลี่ยนจากการอยู่ในสังคมครอบครัวไปสู่การเริ่มมีเพื่อนมากขึ้นเมื่อไปเข้าโรงเรียน นักเรียนอาจจะเคยได้รับการตามใจจากทางบ้าน ทำให้ยังไม่รับรู้เกี่ยวกับสิทธิของบุคคลความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมารยาทในสังคม เรื่องนี้คงจะเป็น

ปัญหาอยู่ที่ระยะหนึ่งสำหรับเด็กโดยทั่ว ๆ ไป ส่วนเรื่องการรักษาความสะอาดร่างกาย และเสื้อผ้าของตนเองไม่ได้ เรื่องนี้จากการสังเกตของผู้วิจัยเห็นว่านักเรียนกลุ่ม กอนเกดจะอยู่ในสภาพสกปรกมอมแมมมากกว่านักเรียนกลุ่มตามเกด ซึ่งอาจจะเป็น เพราะนักเรียนกลุ่มกอนเกดมีช่วงอายุประมาณ 6-8 ปี ซึ่งเป็นวัยที่ไม่ชอบอยู่นิ่ง ชอบเล่นซุกซน แต่ขาดความรับผิดชอบที่จะรักษาความสะอาดร่างกายและเสื้อผ้าของตนเอง และนักเรียนยังไม่ได้รับการฝึกจากผู้ปกครองให้อาน้ำ ชักเสื้อผ้าด้วยตนเอง อีกประการหนึ่งผู้ปกครองนักเรียนมีฐานะยากจน นักเรียนจึงมีเสื้อผ้าเพียง 1 - 2 ชุด เท่านั้น จึงทำให้เสื้อผ้าสกปรก เรื่องนี้เมื่อนักเรียนโตขึ้นคงจะสามารถรักษาความ สะอาดร่างกายและเสื้อผ้าของตนเองได้ดีขึ้น โดยสรุปแล้วการปรับตัวของนักเรียน ไม่เป็นปัญหาสำคัญมากนัก

8. การตัดสินใจเลื่อนชั้น

จากการสรุปผลการสำรวจผลการเรียนของนักเรียนสองกลุ่มอายุพบว่า นักเรียนกอนเกดเลื่อนชั้นร้อยละ 87.22 ขำชั้นร้อยละ 12.78 นักเรียนกลุ่มตามเกด เลื่อนชั้นร้อยละ 99.30 ขำชั้นร้อยละ 0.70 จะเห็นว่าการขำชั้นของนักเรียน กลุ่มกอนเกดเพียงสูงอยู่ ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์การตัดสินใจเลื่อนชั้นเกณฑ์ที่ 2 คือ การผ่านจุดประสงค์แต่ละกลุ่มวิชาไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของจำนวนจุดประสงค์ ในแต่ละกลุ่มวิชา ส่วนเกณฑ์ที่ 1 คือเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียน ทั้งหมด ปรากฏว่านักเรียนมีเวลาเรียนครบไม่เป็นปัญหาแต่อย่างใด การที่นักเรียน ผ่านจุดประสงค์ไม่ถึงร้อยละ 60 ถ้าไม่ผ่านเพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่มีเวลาเรียนไม่ น้อยกว่าร้อยละ 80 ครูก็สามารถพิจารณาให้เลื่อนชั้นได้ ตามระเบียบว่าด้วยการ ประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 พ.ศ. 2524

จากการสำรวจปรากฏว่าปัญหาการขำชั้นของนักเรียนนั้นเป็นปัญหาเพียง 2-3 โรง เท่านั้น เมื่อนำมาคิดเป็นร้อยละของจำนวนนักเรียนที่สำรวจทุกโรง จึงมีค่าร้อยละ ถึง 12.78 เพราะบางโรงเรียนมีนักเรียนขำชั้นถึง 7 คน เป็น นักเรียนกอนเกด ทั้งหมด จากการสอบถามถึงสาเหตุทราบว่านักเรียนมาเขาเรียนซ้ำจึงเรียนไม่ทันเพื่อน

นอกจากนี้ครูไม่ได้จัดสอนซ่อมเสริมแก่นักเรียนที่เรียนช้า ทำให้นักเรียนช้าขึ้น ซึ่งตามข้อเสนอแนะในการดำเนินการตามโครงการแล้ว นักเรียนไม่ควรจะมีการช้าขึ้นเพราะจะทำให้เกิดปัญหาไม่มีชั้นเรียน และปีต่อไปไม่มีการเกณฑ์เด็กเข้าเรียน แต่ครูจะต้องสอนซ่อมเสริมเป็นกรณีพิเศษเพื่อให้อาจารย์ประสงค์ และสามารถเลื่อนชั้นได้ หรือสอนซ่อมเสริมในชั้นต่อไปก็ได้ เรื่องนี้เป็นปัญหาเฉพาะราย ซึ่งควรจะได้รับการพิจารณาแก้ไขต่อไป

9. ปัญหาและข้อเสนอแนะของครูใหญ่ มีข้อควรอภิปรายเพิ่มเติม คือ เรื่องครูใหญ่ต้องสอนประจำชั้น และครูใหญ่บางคนสอนประจำชั้นที่มีนักเรียนสองกลุ่มอายุ แต่ครูใหญ่มีภาระกิจในการบริหารและการติดต่องานต่าง ๆ ทำให้การสอนไม่ไต่ผลเต็มที่ เรื่องนี้เนื่องจากบางโรงเรียนครูไม่ครบชั้นหรือครบชั้นพอดี ครูใหญ่จึงต้องสอนประจำชั้น ครูใหญ่มีภาระกิจในการบริหารด้านต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ การบริหารงานวิชาการ บุคลากร อาคารสถานที่ ชุมชนและการเงิน ความสัมพันธ์กับชุมชน และกิจการนักเรียน เรื่องที่ครูใหญ่เห็นว่าเป็นภาระมาก คือการทำงานธุรการ และการเงิน ในเรื่องการเงินนั้น เนื่องจากโรงเรียนมีฐานะเป็นหน่วยงานย่อย จึงต้องมีการจัดซื้อวัสดุการลงทะเบียน พัสดุครุภัณฑ์ การทำบัญชีเงินสด การเสนอแบบขอเบิกเงินงบประมาณหมวดต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ครูใหญ่ต้องไปประชุมประจำเดือน ประชุมคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียน รับเงินเดือน ส่งหนังสือโต้ตอบเป็นต้น เนื่องจากอัตราครูต่อนักเรียนแต่ละโรงเรียนต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยอยู่แล้ว จึงไม่ได้รับการจัดสรรอัตราครูเพิ่ม ดังนั้นการที่ครูใหญ่ส่วนมากเสนอว่าเมื่อดำเนินการครบตามรูปแบบแล้วจะมีชั้นเรียน 3 ชั้น ควรมีครูอย่างน้อยโรงเรียนละ 4 คน จึงมีเหตุผลสมควรที่จะได้รับการพิจารณา

เรื่องเด็กที่เคยผ่านชั้นเด็กเล็กมาก่อนจะทำให้การสอนได้ผลดียิ่งขึ้น ถ้าหากโรงเรียนสามารถเปิดชั้นเด็กเล็กได้จะช่วยแก้ไขปัญหาด้านการเรียนการสอนได้อย่างมาก เพราะนักเรียนจะได้เตรียมความพร้อมก่อนเรียนเป็นเวลา 1 ปี

แต่ในโรงเรียนขนาดเล็กอาจจะมีปัญหาในเรื่องห้องเรียนและครูผู้สอน และนักเรียน
ชั้นเด็กเล็กจะมีจำนวนน้อยเช่นเดียวกัน แต่โรงเรียนบางโรงเรียนที่มีความพร้อมทุก
ด้าน อาจจะสามารถเปิดชั้นเด็กเล็กได้ ซึ่งจะช่วยให้ผลการเรียนของนักเรียนดีขึ้น
ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2524 ก : 39, 2524 ข : 91,
2525 ก : 40, 2525 ข : 65) ระบุว่าระดมทรัพยากรในโรงเรียนเป็นองค์ประกอบ
ที่มีอิทธิพลต่อความพร้อมทางการเรียน และเม็ดเงินเพิ่มทางการเรียนของนักเรียน

เรื่องโรงเรียนขนาดเล็กบางโรงเรียนควรมีการพิจารณาบูรณาการ
โรงเรียนอื่น หรือให้เป็นโรงเรียนสาขา เรื่องนี้สอดคล้องกับการวิจัยและวางแผน
เพื่อพัฒนาการศึกษาจังหวัดเชียงราย (2523 . 75-77) ที่เสนอให้บูรณาการ
โรงเรียนหลายโรงเรียนด้วยกัน เนื่องจากโรงเรียนบางโรงเรียนมีจำนวนนักเรียนน้อยมาก
และมีระยะห่างจากโรงเรียนที่อยู่ใกล้ที่สุดไม่ถึง 3 กิโลเมตร

เรื่องกรณีเทศบาลติดตามผลการสอนของครู เรื่องนี้มีปัญหามากพอสมควร
เพราะบางโรงเรียนครูใหญ่ไม่เข้าใจวิธีการดำเนินงานตามโครงการ ครูผู้สอน
ไม่เข้าใจโครงการ ไม่เข้าใจหลักและวิธีการสอนนักเรียนสองกลุ่มอายุ ไม่มีความรู้
ในเรื่องการนิเทศและใช้สื่อการเรียน การสอนซ่อมเสริมและการประเมินผลการเรียน
การนิเทศติดตามผลของศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และอำเภอ
ยังไม่สม่ำเสมอและทั่วถึง

10. ปัญหาและขอเสนอแนะอื่น ๆ ของครูประจำชั้น มีข้อควรอภิปราย
เพิ่มเติม คือ

การเสนอใหม่แบบฝึกความพร้อมทางการเรียนโดยเฉพาะ เพราะ
นักเรียนกลุ่มก่อนเกณฑ์ขาดความพร้อมทางการเรียน เรื่องนี้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
ก็มีแผนการสอนสำหรับเตรียมความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนในวิชาภาษาไทย
และคณิตศาสตร์อยู่แล้ว ถ้าครูมีการเตรียมความพร้อมตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ใน
แผนการสอน นักเรียนคงจะมีความพร้อมทางการเรียนดีขึ้น ส่วนการจัดทำแบบฝึก
ความพร้อมทางการเรียนสำหรับนักเรียนสองกลุ่มอายุ โดยเฉพาะถ้าสามารถจัดทำ
ได้ก็คงจะช่วยแก้ปัญหาเรื่องนักเรียนขาดความพร้อมทางการเรียนได้เช่นกัน

เรื่องข้อตกลงการเรียนที่ให้นักเรียนได้เรียนเป็นรายบุคคล เรื่องนี้มีความจำเป็นสำหรับการสอนนักเรียนสองกลุ่มอายุ เพราะการที่นักเรียนมีความพร้อมและความสามารถทางตรงกัน ก็สามารถจัดหาหรือผลิตสื่อที่ให้นักเรียนได้เรียนเป็นรายบุคคล จะช่วยให้การเรียนการสอนได้ผลดียิ่งขึ้น

เรื่องการสอนซ่อมเสริม ครูส่วนมากมักจะไม่เข้าใจเรื่องการสอนซ่อมเสริม และคิดว่าการสอนซ่อมเสริมเป็นการเพิ่มชั้น จึงทำให้การช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร ทั้งนี้ถ้าครูได้มีการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนอยู่เสมอจะทำให้การเรียนการสอนได้ผลดียิ่งขึ้น

การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างข้อตกลงเรียนที่ให้นักเรียนได้เรียนเป็นรายบุคคล เป็นเรื่องที่น่าจะนำไปพิจารณาดำเนินการ เพราะถ้าให้ครูผู้สอนจัดทำเอง มีปัญหาในเรื่องครูผู้สอนขาดความรู้ในเรื่องข้อตกลงเรียนและขาดงบประมาณ ถ้ามีการประชุมปฏิบัติการจัดทำข้อตกลงเรียน จะทำให้ครูผู้สอนมีข้อตกลงเรียนที่จะนำไปใช้สอนได้ ทำให้การสอนได้ผลดียิ่งขึ้น

ขอเสนอแนะ

จากผลการวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. การดำเนินงานตามโครงการเกณฑ์เด็กสองกลุ่มอายุ ในระยะเริ่มต้นควรมีการเตรียมการให้พร้อม ซึ่งได้แก่ การสำรวจข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน โรงเรียน เสนอโครงการเพื่อขออนุมัติ การประสานงานระหว่างสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ และโรงเรียน การชี้แจงประชาสัมพันธ์ให้ครูใหญ่ ครูประจำชั้น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการศึกษา และผู้ปกครอง ได้เข้าใจโครงการ เพื่อให้โครงการดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย และควรจะทำคู่มือดำเนินงานโดยละเอียด เพื่อให้โรงเรียนยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

2. ควรมีการอบรมครูผู้สอนนักเรียนสองกลุ่มอายุ เพื่อให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการ พัฒนาการ และการเรียนรู้ของนักเรียน การเตรียมความพร้อมเทคนิคและวิธีสอน การผลิตและการใช้สื่อการเรียน การประเมินผลการเรียน และการสอนซ่อมเสริม นอกจากนี้ควรจัดการประชุมสัมมนาเป็นระยะ ๆ และควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อผลิตสื่อการเรียนด้วย

3. ควรมีการนิเทศติดตามผลโดยทั่วถึงและสม่ำเสมอ เพื่อจะไ้ทราบปัญหาในการดำเนินงานการเรียนการสอน และเสนอแนะการแก้ปัญหาในสถานต่าง ๆ

4. ขณะที่ดำเนินงานตามโครงการยังไม่ครบตามรูปแบบ โรงเรียนที่มีครูไม่ครบชั้น ควรมีการพิจารณาช่วยเหลือโดยการจัดส่งครูภายในอำเภอเดียวกัน หรือกลุ่มโรงเรียนเดียวกัน ไปช่วยสอนเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า แต่เมื่อดำเนินการครบตามรูปแบบแล้วจะมีชั้นเรียน 3 ชั้น ควรมีครูอย่างน้อยโรงเรียนละ 4 คน

5. อาคารเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่ทรุดโทรม ควรได้รับการพิจารณา จัดสรรงบประมาณเป็นค่าซ่อมแซมอาคาร ส่วนโรงเรียนที่ตองไขอาคารชั่วคราว ควรพิจารณาจัดสรรเงินค่าก่อสร้างอาคารชั่วคราวให้แก่โรงเรียนด้วย

6. คำว่าสี่ซึ่งคำนวณตามรายหัวของนักเรียน สำหรับโรงเรียนที่มีนักเรียนไม่เกิน 100 คน ควรได้รับการพิจารณาเพิ่มให้เป็นกรณีพิเศษ เพื่อให้โรงเรียนสามารถจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนต่าง ๆ ได้เพียงพอ

7. โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดเชียงรายบางโรงเรียนควรมีการบูรณาการกับโรงเรียนอื่น หรือจัดเป็นโรงเรียนสาขา ตามที่ได้มีการเสนอไว้ในการวิจัยและวางแผนเพื่อพัฒนาการศึกษา จังหวัดเชียงรายแล้ว

8. ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู

8.1 ปัญหาที่นักเรียนกลุ่มก่อนเกณฑ์ขาดความพร้อมทางการเรียน ควรใช้เวลาในการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กนักเรียนมากขึ้น ด้วยการใช้อุปกรณ์การเรียนและกิจกรรม และควรคำนึง ถึงนักเรียนกลุ่มก่อนเกณฑ์เป็นพิเศษ และเนื่องจากประสบการณ์ในโรงเรียนเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความพร้อมทางการเรียน ของนักเรียน จึงควรจัดประสบการณ์

ให้แก่เด็กโดยเปิดสอนชั้นเด็กเล็กถ้าสามารถทำได้ หรือให้เด็กมาเข้าโรงเรียนเพื่อฝึกความพร้อมก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นการล่วงหน้า ประมาณ 1-2 เดือน ทั้งนี้ ควรได้รับการสนับสนุนค่านางประมาณเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวแล้ว เป็นพิเศษพอสมควร

8.2 ครูผู้สอนควรจัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงเด็กก่อนเกณฑ์เป็นพิเศษ ควรใช้สื่อการเรียนที่ช่วยให้นักเรียนที่มีความพร้อมและความสามารถต่างกันได้เรียนตามความสามารถ ควรมีการสอนซ่อมเสริมแก่นักเรียนที่ไม่สามารถตามจุดประสงค์การเรียนรู้เป็นพิเศษ และควรให้นักเรียนสามารถเลื่อนชั้นได้ครบทุกคนเท่าที่จะทำได้

9. ในด้านการปรับตัวของนักเรียน ครูควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ควรเข้าใจธรรมชาติของนักเรียน ให้ความรักความอบอุ่นและเอาใจใส่นักเรียนเป็นพิเศษ เพื่อให้นักเรียนทั้งสองกลุ่มอายุมีการปรับตัวที่ดี

10. การเกณฑ์เด็กสองกลุ่มอายุควรใช้สื่อการเรียนของโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน (RIT) หรือสื่อการเรียนแบบรายบุคคลอื่น ๆ เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนได้ผลดียิ่งขึ้น

11. การเกณฑ์เด็กสองกลุ่มอายุ เป็นรูปแบบหนึ่งในการแก้ไขปัญหาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก มีปัญหาในด้านการบริหาร การเรียนการสอนและการปรับตัวของนักเรียน ตามที่ผู้วิจัยได้สรุปผลไว้ แต่การแก้ปัญหาคือรูปแบบนี้อาจจะเหมาะสมกับบางสภาพท้องถิ่น ควรมีการพิจารณาโดยละเอียดเฉพาะท้องถิ่นเป็นรายโรงเรียน เพื่อใช้รูปแบบหรือนวัตกรรมที่เหมาะสมต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป :

1. ควรมีการศึกษาโดยการสังเกตกระทำเนื้องานของโรงเรียน ที่เกณฑ์เด็กสองกลุ่มอายุ และสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนของครูและนักเรียน
2. เมื่อดำเนินการครบตามรูปแบบแล้ว ควรมีการศึกษาค้นคว้าหาวิธีการเรียนของนักเรียนสองกลุ่มอายุในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
3. ควรมีการวิจัยเพื่อประเมินโครงการเกณฑ์เด็กสองกลุ่มอายุในทุก ๆ ด้าน